

Munkaerőpiaci folyamatok, 2016. I. félév

Tartalom

1. Foglalkoztatási helyzetkép.....	1
1.1. Foglalkoztatottak.....	1
1.2. Munkaerő-kereslet.....	4
1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék.....	4
1.4. Inaktívak.....	6
2. Kereset, munkajövedelem.....	6
2.1. Bruttó kereset.....	6
2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény.....	7
2.3. Munkajövedelem.....	8

1. Foglalkoztatási helyzetkép

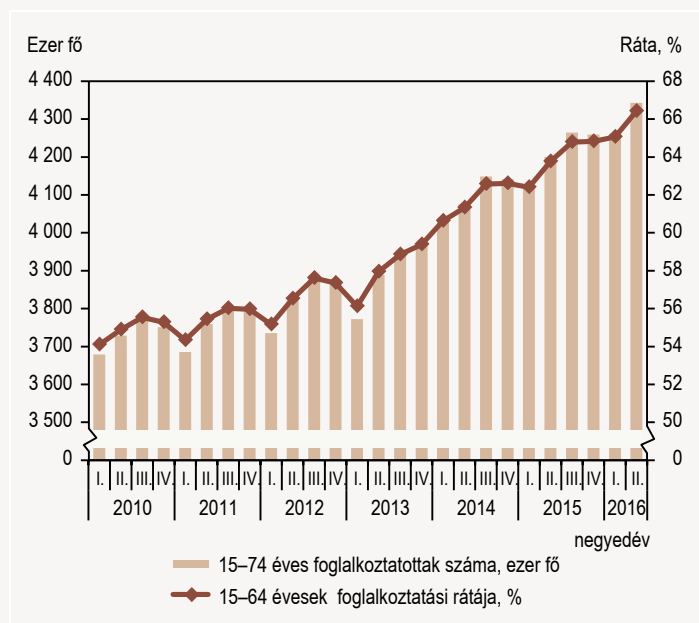
1.1. Foglalkoztatottak

2016 első felében a foglalkoztatottak átlagos létszáma a munkaerő-felmérés adatai szerint meghaladta a 4,3 milliót, ami mintegy 144 ezer fős többletet jelentett az előző év azonos időszaki létszámhoz képest. Az I. negyedévi 4 millió 262 ezer után – részben szezonális hatás eredményeként – a II. negyedévben 4 millió 343 ezren dolgoztak. A létszámadatok kedvező alakulása elsődlegesen a gazdasági teljesítmény javulásának volt köszönhető, de szerepet játszott benne a közfoglalkoztatás stabilan magas szintje, illetve a külföldi munkavállalás bővülése. A 15–64 évesekre számított foglalkoztatási ráta az I. félévben így 65,7%-ra módosult (ebből a II. negyedévi érték 66,4% volt). Az egy évvel korábbihoz viszonyított 2,6 százalékpontos javulásból a megfelelő korú népességhez tartozók létszámának (nevező) időközbeni 54 ezres csökkenése 0,5 százalékpontot magyaráz.

A 15–64 éves férfiak foglalkoztatási rátája 3,0, a nőké 2,3 százalékponttal nőtt, s így 72,2%-ra, illetőleg 59,4%-ra változott. A férfiak és a nők foglalkoztatási rátájának különbözősége döntően abból származik, hogy a gyermekgondozási ellátást igénybe vevők többsége inaktívnak minősül, de a gondozásra szoruló hozzátartozó ellátása miatt is jellemzően a nők maradnak, – legalább ideiglenes jelleggel – otthon. A harmadik jelentős befolyásoló tényező, ami egyben magyarázza azt is, hogy miért növekszik a férfiak és a nők foglalkoztatási rátája közötti különbség, hogy a nők a férfakkal ellentétben, 40 év munkaviszony megléte esetén is nyugdíjba vonulhatnak. Így a férfiak és a nők munkaerőpiaci elhagyási átlagéletkora közötti távolság a nyugdíjkorhatár emelkedésével párhuzamosan növekszik. (Az egyik tényező által sem érintett 45–55 éves korosztályban a két nem foglalkoztatási szintje lényegében azonos.)

1. ábra

A foglalkoztatottak létszámának és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátájának alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés.

A 15–24 évesek foglalkoztatási rátája az év II. negyedévében 27,4%-ra nőtt, amiben szerepet játszott az is, hogy a tavalyinál kétszer több ilyen korú nappali tagozatos tanuló nyilatkozott úgy, hogy a felvétel vonatkozási idején dolgozott. A foglalkoztatás magas szintje egyre inkább párosul munkaerőhiánnyal. A hiány elsődlegesen terület- és szakmaspecifikus, illetőleg részben szezonális jellegű. Ez utóbbi enyhítésére szolgál a diákmunka¹ növekvő igénybevétele, valamint a külföldiek foglalkoztatása.

Az utóbbi években a magyar foglalkoztatási ráta növekedési üteme meghaladta az uniós tagországok átlagát, így relatív pozíciónk folyamatosan javult. Csökkent a lemaradásunk a korstruktúra két szélén, azaz a 25 éven aluliak és az 55 éven felüliek esetében. Az ún. legjobb munkavállalási korúakra, a 25–54 évesekre számított foglalkoztatási ráta pedig – 2016 I. negyedévében, ami az a legutolsó időszak, melyről uniós adat már rendelkezésre áll – 3,0 százalékponttal haladta meg a 28 tagország átlagát. A javuló foglalkoztatási adatokhoz csökkenő munkanélküliség társul, 2016 I. negyedévében mindössze 5 tagországban volt a munkanélküliség szintje a magyarnál alacsonyabb.

¹ 2016 II. negyedévében 16,1 ezer nappali tagozatos tanuló minősült foglalkoztatottnak, szemben az egy évvel korábbi 7,4 ezerrel. A számbavétel sajátossága miatt mindkét érték alulbecsült.

Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagországaiban, 2016. I. negyedév

1. tábla

Ország	Foglalkoztatási ráta						Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}
	15–24	25–54	15–64 éves			váltó- zás ^{a)}	
	évesek	férfiak	nők	együtt	%		
Ausztria	49,4	82,6	73,8	67,1	70,4	0,2	6,3
Belgium	23,1	78,3	65,4	57,7	61,6	-0,3	8,3
Bulgária	19,4	75,2	65,7	59,0	62,3	1,3	8,6
Ciprus	24,9	74,4	65,8	57,5	61,5	-0,4	14,1
Csehország	28,3	85,1	78,5	63,3	71,0	1,6	4,4
Dánia	57,5	82,7	76,9	71,9	74,4	1,4	6,3
Egyesült Királyság	50,2	82,7	78,1	68,3	73,1	0,7	5,0
Észtország	32,5	82,2	73,2	67,6	70,3	0,4	6,5
Finnország	36,2	79,3	68,4	66,7	67,5	0,3	9,6
Franciaország	27,2	79,3	66,8	60,7	63,7	0,4	10,7
Görögország	11,8	64,8	59,8	42,3	50,9	1,7	24,9
Hollandia	59,1	82,3	79,0	69,0	74,0	0,4	6,8
Horvátország	23,8	70,6	58,5	51,4	54,9	1,1	15,4
Írország	28,2	74,5	68,7	58,6	63,6	1,4	8,4
Lengyelország	27,9	79,6	69,9	57,4	63,7	1,8	7,0
Lettország	34,2	79,1	69,7	66,8	68,2	1,3	10,3
Litvánia	29,0	82,0	68,6	68,0	68,3	2,3	8,4
Luxemburg	22,5	82,7	70,6	59,8	65,3	-0,9	5,9
Magyarország	26,8	81,0	71,5	58,8	65,1	2,7	6,0
Málta	45,0	77,7	76,9	51,2	64,3	1,8	4,9
Németország	45,2	83,6	78,0	70,3	74,2	0,5	4,5
Olaszország	15,3	68,0	65,3	47,3	56,3	0,8	12,1
Portugália	22,9	79,0	66,6	61,5	64,0	1,2	12,6
Románia	20,4	75,8	67,2	52,2	59,8	0,7	6,6
Spanyolország	17,3	70,2	63,7	53,3	58,5	2,1	21,0
Svédország	41,2	85,2	76,1	73,7	74,9	0,9	7,7
Szlovákia	23,9	79,6	70,5	57,7	64,1	2,2	10,4
Szlovénia	25,8	81,7	67,1	61,1	64,2	0,7	8,9
EU-28	32,7	78,0	70,9	60,6	65,7	1,0	9,2

a) 2016. I.–2015. I. negyedév (százalékpont).

b) A 15–74 évesekre számolva.

Forrás: Eurostat (2016. július 27-ei állapot).

Az előző év I. félévéhez viszonyított 143,5 ezres foglalkoztatotti létszám-növekedésből a nők 56,1 ezer fővel, a férfiak pedig 87,4 ezer fővel részesültek. A nemek közötti különbség a nők korábbi munkaerőpiaci kiválása mellett azzal függ össze, hogy nőtt a közfoglalkoztatás volumene, amelynek keretében több férfi dolgozik, mint nő, így az ilyen formában foglalkoztatottak létszámának növekedése a férfiak javára módosítja a foglalkoztatottak összetételét. Az egy évvel korábbihoz viszonyított létszám-növekedés 3/4-e a hazai elsődleges munkaerőpiachoz sorolt szervezeti körben ment végbe, ami az utóbbi évek legkedvezőbb arányát jelenti. 2016 első félévében 2010 azonos időszakához képest már közel 600 ezerrel többen dolgoztak, miközben a munkavállalási korúnak tekintettek létszáma csökkent. Ez idő alatt a közfoglalkoztatottak száma 3,3-szorosára, a külföldi munkahelyet megjelölőké 2,4-szeresre nőtt, de a döntő többségnek munkát adó hazai elsődleges munkaerőpiacon végbement létszám-bővülés is 10% feletti volt.

2016 első felében a Közép-Magyarország és a Dél-Alföld régiókban volt számottevő a foglalkoztatásbővülés, ami az előbbi régióban több mint 62 ezer új munkahelyet jelentett, míg legkevésbé – a munkaerő-tartalékkal már nem rendelkező – Közép-Dunántúl régióban nőtt a létszám. A verseny-szféra növekvő létszámigénye miatt egyes ágazatokban, illetve térségekben jelentős szakemberhiány van kialakulóban, amely távlatilag negatívan befolyásolhatja a külföldi befektetők telephelyválasztási döntését, viszont javíthatja a dolgozók bértárgyalási pozícióit.

2. tábla

A foglalkoztatottak létszáma és a korábbi évek azonos időszakához viszonyított változása

Megnevezés	Foglalkoztatottak száma			Foglalkoztatottak számának változása, 2016. I. félév	
	2010	2015	2016	2010	2015
	I. félév			I. félévéhez képest	
Összesen	3 703,8	4 158,9	4 302,4	598,6	143,5
Férfi	1 970,5	2 249,1	2 336,5	366,1	87,4
Nő	1 733,3	1 909,8	1 965,9	232,6	56,1
Közép-Magyarország	1 191,3	1 325,1	1 387,2	195,9	62,1
Közép-Dunántúl	420,9	482,8	485,9	65,0	3,1
Nyugat-Dunántúl	398,6	445,8	451,7	53,2	6,0
Dél-Dunántúl	335,3	362,8	367,2	31,9	4,4
Észak-Magyarország	391,5	446,9	464,6	73,0	17,7
Észak-Alföld	492,3	578,7	601,2	108,9	22,6
Dél-Alföld	473,8	516,9	544,6	70,8	27,7
Alkalmazott	3 243,3	3 712,9	3 834,9	591,6	122,0
Társas vállalkozás, szövetkezet tagja	142,7	152,9	143,7	1,0	-9,1
Vállalkozó, önálló	305,3	282,0	311,2	6,0	29,2
Segítő családtag	12,5	11,1	12,6	0,1	1,5
Belföldi telephelyen dolgozik	3 655,3	4 052,4	4 184,1	528,8	131,8
ebből: közfoglalkoztatottnak tekinti magát	66,6	193,7	220,2	153,5	26,5
Külföldi telephelyen dolgozik	48,5	106,6	118,3	69,9	11,8

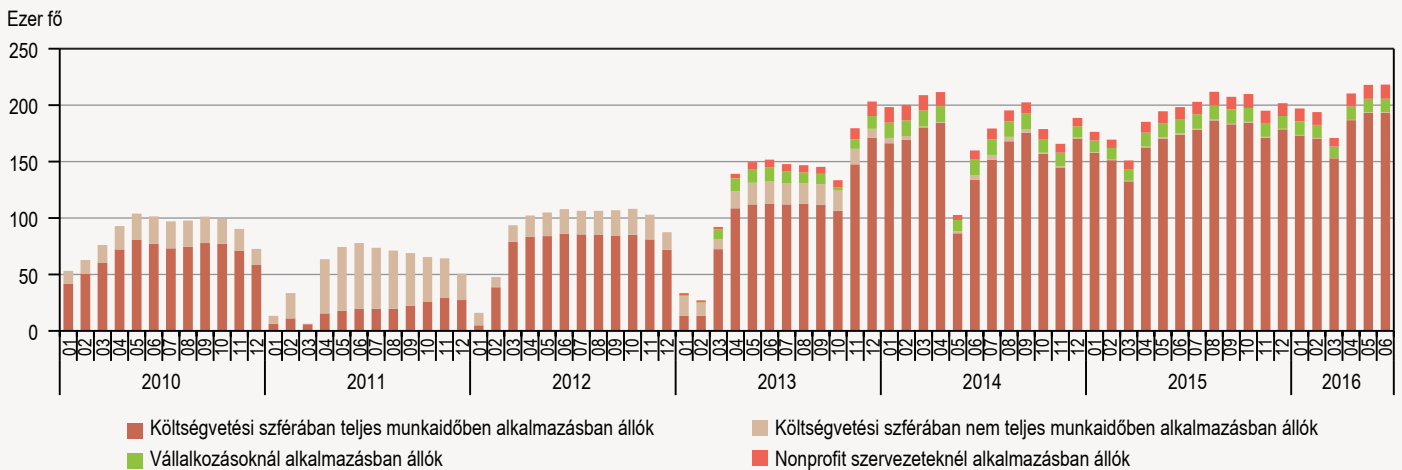
Forrás: munkaerő-felmérés.

Megjegyzés: A teljeskörűsített MEF-adatok szerint a tárgyidőszakban átlagosan 118,3 ezren dolgoznak külföldön, de a tényleges szám ennél magasabb lehet, mivel a munkahelyre vonatkozó információk csak azokról állnak rendelkezésre, akikről a felkeresett háztartások adatot szolgáltatnak. A MEF által nem felmért dolgozói létszámot azonban nem lehet többletként figyelembe venni, mivel a teljeskörűsítés keretét adó népességszám-továbbvezetés a változó intenzitású munkaerőpiaci migrációval csak részben számol, azaz a felsorzáshoz használt népességszám tartalmazza az időlegesen külföldön dolgozókat.

A foglalkoztatási helyzetről kialakult kedvező képet megerősítik az intézményi munkaügy-statisztika adatai is. Eszerint 2016 első felében a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál – a 12 ezer közfoglalkoztatottal együtt – 1 millió 977 ezren, 3,7%-kal (közel 71 ezer fővel) dolgoztak többen, mint 2015 első felében. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszámának 4,3%-os növekedését a nem teljes munkaidőben foglalkoztatottak 0,7%-os létszámcsökkenése kísérte. A legnagyobb létszámú nemzetgazdasági ág a – 662 ezer főt alkalmazó – feldolgozóipar létszám-növekedése némileg elmaradt az átlagostól (3,1%). Ezen belül azonban kiemelkedő ütemben, 9,1%-kal bővült a foglalkoztatás a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása ágazatcsoportban, melyet az egyéb feldolgozóipar követett, 7,1%-kal. Az egyetlen feldolgozóipari ágazatcsoport, ahol az előző évinél (2,9%-kal) kevesebben dolgoztak, az élelmiszer-, ital- és dohánygyártás volt. A jelentősebb (több mint 200 ezer főt foglalkoztató) nemzetgazdasági ágak közül a kereskedelem, gépjárműjavításban 3,8, a szállítás, raktározás-

2. ábra

A közfoglalkoztatottak számának havonkénti alakulása*

* 2012-ig csak a költségvetési szféráról van információ.
 Forrás: havi munkaügyi jelentés.

ban 3,5%-kal nőtt a létszám. Ebből az elsőként említett területen a vasárnapi nyitvatartási tilalom feloldásának hatására a II. negyedévi létszámbővülés üteme több mint egy százalékponttal meghaladta az előző negyedévit. A teljes munkaidőben dolgozók száma az év első felében itt 5,6%-kal nőtt, miközben a részmunkaidőben foglalkoztatottaké 4,4%-kal csökkent. Mivel a versenyszféra 222 ezer fős nem teljes munkaidős foglalkoztatottjának egy-negyedét a kereskedelem alkalmazta, ez a versenyszféra egészét tekintve is meghatározó volt a nem teljes munkaidősök létszámalakulására.

A költségvetési szférában nem közfoglalkoztatottként 0,5%-kal dolgoztak kevesebben, mint az előző év azonos időszakában, így az alkalmazásban állók létszáma 694 ezerre változott. A költségvetési intézmények foglalkoztatási szerepének túlsúlya jellemezte három nemzetgazdasági ág közül egyedül a humán-egészségügyi, szociális ellátásban volt létszámcsökkenés, amit részben az magyaráz, hogy néhány intézmény a nonprofit szférába került át. A költségvetési szféra átlagosan 179 ezer – az előző év azonos időszakánál 20 ezerrel több – közfoglalkoztatottnak adott munkát. A közfoglalkoztatottak többsége a szociális ágazatba van besorolva.

A havi intézményi statisztika által lefedett nonprofit szervezeteknél 2016 első felében 120 ezren dolgoztak, ebből 11,2 ezren közfoglalkoztatottként. A megfigyelt nonprofit szervezeti kör létszáma – részben a megfigyelésbe bevont kör felülvizsgálatának köszönhetően – 13,5%-kal nőtt.

Az intézményi munkaügyi-statisztika által nem lefedett kört is tartalmazó BM adatközlése² szerint a közfoglalkoztatottként nyilvántartottak átlagos létszáma 2016 első felében 221 ezer volt. Létszámuk havonkénti alakulása a korábbi éveket jellemzőnél jóval kiegyensúlyozottabb. A legkevesebben, 183,0 ezren, márciusban dolgoztak ebben a formában, a júniusi létszám viszont már 245,7 ezer volt. A közfoglalkoztatásban részt vevők iskolai végzettség szerinti összetétele a teljes lakosságra jellemzőnél kedvezőtlenebb. Júniusi adatok szerint 8,9%-uk még az általános iskolát sem fejezte be, további 46,7%-uk pedig csak alapfokú végzettséggel rendelkezett. A tavalyi azonos időszakai adatokkal történő összehasonlítás azt mutatja, hogy idén 22,8%-kal több alapfokú végzettséggel sem rendelkező dolgozott közfoglalkoztatottként, míg a legnagyobb tömeget képviselő alapfokú vég-

zettségűek 16,5%-kal lettek többen. A közfoglalkoztatás keretében dolgozók döntő többsége képzettséget nem igénylő foglalkozási kategóriába volt besorolva, ami még az iskolai végzettség szerinti összetételhez viszonyítva is túl magas arány, s ami feltehetően nem segíti elő a nyílt munkaerőpiacon hasznosítható munkatapasztalat megszerzését. A 2016-ban bevezetett elhelyezkedési juttatást³, melynek célja, hogy a közfoglalkoztatottak közül a piacképes szakmával rendelkezőket minél nagyobb arányban terelje át a versenyszférába, júniusig mintegy kétezeren vették igénybe. A szakképzettség hiánya mellett komoly hátrányt jelent, hogy a közfoglalkoztatottak jelentős része az ország munkaerőpiaci szempontból kedvezőtlen helyzetű régióiban, azon belül is nagy arányban rossz közlekedési kapcsolatokkal rendelkező településeken él. Bár lehetséges, hogy az ország más részein lenne számukra olyan munkahely, ahol akár még képzésüket is vállalják, de a lakhatási költségek közötti különbség, párosulva a megszokott kapcsolati hálóból történő kiszakadás jelentette hátránnyal, komoly akadály a belföldi migrációknak.

A munkaerő-felmérésben 2016 első felében a külföldi munkahelyet megadó 118 ezer fő mellett – a tükörstatisztikák továbbvezetett adataira is alapozhatóan – minimálisan további 150–170 ezerre becsülhető a más uniós tagországokban dolgozó magyarok száma⁴.

A három fő fogadó ország Ausztria, Németország, illetve az Egyesült Királyság. Az Ausztriában dolgozók többsége ingázó, vagy szezonális munkát vállaló, akinek családja Magyarországon él. A Németországban dolgozók jelentős részének is itthon marad a családja, melynek fő jövedelmi forrása vélhetően a kinti kereset. Mindkét országban a középfokú végzettséggel és szakképzettséggel rendelkező férfiak jelentik a külföldön dolgozó magyarok többségét. Ausztriában a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, illetve az építőipar, Németországban pedig az ipar és az építőipar foglalkoztatja a legtöbb magyart. Az Egyesült Királyságról a magyar munkaerő-felmérésből csak annyit lehet biztosan tudni, hogy az előbbi két országra jellemzőnél az oda migrálók iskolázottabbak, összességében némileg fiatalabbak, többségükben vagy még nem alapítottak saját családot, vagy olyanok, akik családjukkal együtt költöztek el a fogadó országba.

² Forrás: Havi tájékoztató a közfoglalkoztatás alakulásáról (www.kozfoglalkoztatatas.kormany.hu).

³ Elhelyezkedés esetén a közfoglalkoztatásban még hátralévő időszakra az érintett megkapja a foglalkoztatást helyettesítő támogatásnak megfelelő összeget, ami havi 22 800 forint.

⁴ A becsléshez tükör statisztikaként a közösségi munkaerő-felmérés eredményeit használtuk fel, melyből állampolgárság szerinti bontásban lekérhető a legalább egy éve az adott országban élő foglalkoztatottak száma. A legutolsó év, amelyre a magyarok száma rendelkezésre állt, a 2014. évi volt. Ezt első lépésként a magyar munkaerő-felmérés külföldön dolgozóinak 2016. I. félév/2014 közötti dinamikájával szoroztuk fel, majd a további becslés országspecifikus volt. Ausztria esetében a 28 ezres ausztriai háztartásban összeírt foglalkoztatotthoz hozzáadtuk a magyar MEF-ben ausztriai munkahelyet megadók számát, azt feltételezve, hogy valaki vagy háztartásával együtt él Ausztriában, vagy magyarországi háztartásából jár Ausztriába dolgozni. Az Egyesült Királyságban dolgozóknak a magyar MEF-ben csak egy töredéke jelenik meg, így akárcsak a nem elsődleges célországoknak számító többi ország esetében, a tükörstatisztika adatai kerültek átvételre. A kettős összeírás esélye a Németországban dolgozóknál volt a legnagyobb, itt a német MEF adatokat a magyar MEF-adat 1/3-ával egészítettük ki. A magyar állampolgárságú uniós, illetve EGT-országokban (átmenetileg vagy tartósan) dolgozók létszáma így 2016. I. félévében 280 ezer főre volt becsülhető.

3. tábla

A külföldi telephelyen dolgozók létszáma a fontosabb ismérvek és országok szerint, 2016. I. félév

Megnevezés	Ausztria	Németország	Egyesült Királyság	Egyéb EU-tagország	Egyéb EGT-ország	Összesen
	(fő)					
Összesen	54 526	34 797	9 429	12 353	7 227	118 331
Férfi	39 013	28 687	6 236	9 959	5 337	89 232
Nő	15 513	6 110	3 193	2 394	1 890	29 099
Életkor, év						
15–29	11 590	9 582	4 741	2 343	1 216	29 471
30–49	34 878	18 543	4 062	7 813	5 559	70 853
50–74	8 059	6 672	626	2 197	452	18 007
Legmagasabb iskolai végzettség						
Legfeljebb alapkú	2 993	5 469	197	909	1 014	10 581
Középfok, érettségi nélkül	20 641	17 722	1 654	5 893	1 544	47 454
Középfok, érettségivel, szakképzettség nélkül	7 664	2 482	2 287	987	472	13 893
Középfok, érettségivel, szakképzettséggel	16 064	7 032	3 387	2 598	1 471	30 552
Felsőfokú	7 163	2 092	1 904	1 966	2 726	15 852
Családi állás						
Férj, feleség, élettárs	31 545	17 879	1 613	7 047	2 802	60 884
Egyedülálló szülő gyerekekkel	1 315	1 420	352	259	–	3 347
Gyerek	12 328	8 849	7 009	3 144	2 761	34 090
Egyéb	9 338	6 650	454	1 903	1 664	20 010
Munkáltató ágazati besorolása						
Mezőgazdaság	2 320	353	–	252	–	2 924
Ipar	8 641	10 200	579	2 832	1 259	23 511
Építőipar	11 245	10 564	836	2 899	1 709	27 253
Kereskedelem, gépjárműjavítás	5 155	1 356	1 635	355	154	8 655
Szállítás, raktározás	3 913	2 976	177	1 476	839	9 381
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	14 647	4 611	4 828	2 174	999	27 259
Többi ágazat	8 605	4 737	1 374	2 365	2 267	19 348

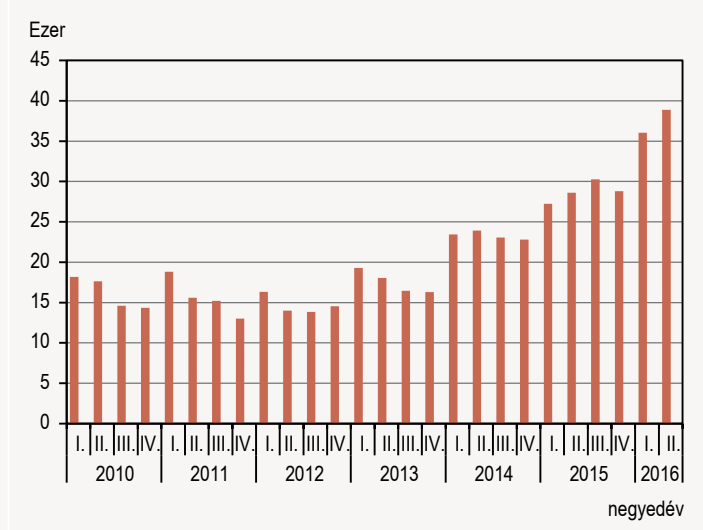
Forrás: munkaerő-felmérés.

1.2. Munkaerő-kereslet

A munkaerő-kereslet növekedését jelzi a betöltetlen álláshelyek számának alakulása. Az unió által 2007-től kötelező, konjunktúramutató forrású szolgáló, üres álláshely statisztika adatai szerint a versenyszféra legalább 5 főt foglalkoztató szervezeteinél 2016 I. negyedévében 36,0 ezer, a II. negyedévében pedig – közel 3 ezerrel több – összesen 38,9 ezer olyan üres, vagy a közeljövőben megüresedő álláshely volt, melynek mielőbbi betöltése érdekében a munkáltatók már lépéseket tettek (pl.: fejezőcséphez fordultak, hirdettek stb.). Az üres álláshelyek aránya ezzel 1,9%-ra nőtt.

3. ábra

Az üres álláshelyek száma a versenyszférában

Forrás: üres álláshely statisztika.

A versenyszférán belül – hasonlóan az év I. negyedévéhez – a II. negyedévében is arányaiban az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ágban volt a legtöbb üres álláshely (3,6%), ami a versenyszféra átlagának közel kétszerese. (Ez a legalább 5 főt foglalkoztató cégeknél 3 ezer meghirdetett álláshelyet jelentett, amely lényegesen kisebb szám, mint a szakmai szervezetek által jelzett 20 ezres igény.) Ezt követte 2,7%-os üres álláshely aránnyal az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység. A feldolgozóipar vállalkozásainál 2,3% volt a betöltésre váró helyek aránya, mely több mint 15 ezer állást jelentett. Létszámát tekintve a második legnagyobb nemzetgazdasági ág, a kereskedelem és gépjárműjavítás: 4,6 ezer embert tudott volna azonnal foglalkoztatni, ez 21%-os növekedést jelent az előző negyedévihez képest.

Az uniós előírásokon alapuló statisztika mellett – egy attól eltérő koncepció szerint – a munkaerő-kereslet alakulását a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) adatai jelzi, mely a folyamatosan beérkező munkaerőigény-bejelentésen alapul, azokból számított átlagadat. A foglalkoztatási szolgálathoz a munkáltatók jellemzően azokat az állásokat jelentik be, amelyet támogatott formában (közfoglalkoztatottakkal) vagy harmadik országbeli munkavállalókkal kívánnak betölteni, mely esetekben a szolgálat megkerülhetetlen, illetve azokat (a többnyire kevésbé kvalifikált munkaköröket), amelyeknél van esély arra, hogy lesz rá jelentkező a regisztrált álláskereső köréből. A félév utolsó hónapjában, júniusban, az NFSZ-hez 20 061 nem támogatott, és 22 740 támogatott formában betölteni szándékozott álláshelyet jelentettek be. Az előbbi 11,5, az utóbbi 3,8%-kal volt magasabb az előző év azonos időszakánál. Június végén összességében a még be nem töltött bejelentett állások száma 98 773 volt, 3300-zal több, mint a hó elején. Hasonlóan a korábbiakhoz, a munkáltatók a nem támogatott formában főleg egyszerű ipari, valamint rakodómunkásokat, mechanikai gépösszeszerelőket, egyéb szállítási szolgáltatási foglalkozásokat, egyéb termék-összeszerelőket, illetve bolti eladókat kerestek.

1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék

A munkaerő-felmérés definíciója szerinti munkanélküliek száma az év II. negyedévében 234,1 ezerre csökkent, ami 76 ezerrel volt kevesebb, mint egy évvel ezelőtt. Ezzel a munkanélküliségi ráta 5,1%-os szintre süllyedt, amit már a teljes foglalkoztatást közelítő szintnek tekintenek. Különösen kedvezően alakult a nők munkanélküliségi rátája, amely a férfiakra jellemzőenél 0,4 százalékponttal alacsonyabbá vált.

4. tábla

A fontosabb munkanélküliségi mutatók alakulása

Időszak	Munkanélküliek száma, ezer fő			Munkanélküliségi ráta, %			15–24 évesek
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt	
2014. I.	192,0	172,1	364,1	8,1	8,5	8,3	21,0
II.	191,5	167,8	359,3	8,0	8,2	8,1	20,7
III.	172,5	159,0	331,5	7,1	7,7	7,4	21,6
IV.	171,0	147,5	318,5	7,1	7,2	7,1	18,3
2015. I.	186,3	161,3	347,6	7,7	7,8	7,8	19,4
II.	163,5	146,9	310,4	6,7	7,1	6,9	17,8
III.	151,8	140,9	292,7	6,1	6,7	6,4	16,7
IV.	146,1	134,6	280,7	5,9	6,5	6,2	15,3
2016. I.	147,0	125,8	272,8	6,0	6,1	6,0	14,2
II.	131,4	102,6	234,1	5,3	4,9	5,1	13,3

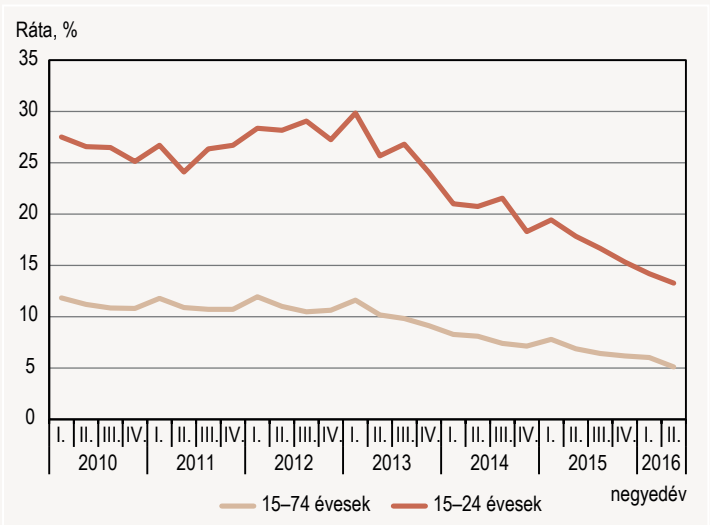
Forrás: munkaerő-felmérés.

A teljes sokaságra jellemzőt meghaladó ütemben csökkent a fiatalok (15–24 évesek) munkanélküliségi rátája, itt a javulás egy év alatt 4,5 százalékpontos volt. Az ilyen korú munkanélküliek töredéke tartozott csak a nyárra diákmunkát keresők közé, többségük tartós munkát szeretett volna. A munkanélkülinek minősülő fiatalok elhelyezkedési esélyét azonban rontja kedvezőtlen iskolai végzettség szerinti összetételük. 2016 II. negyedévében a 42 ezer 18–24 éves – tehát elvileg már a középfokú tanulmányait is befejezni tudó – munkanélküli fiatal 37%-a legfeljebb alacsony végzettséggel rendelkezett. A javuló munkaerőpiaci kilátásokból a fiataloknak csak a képzetlenebb rétege profitált, a felsőfokú végzettségű fiatalok munkanélkülisége két év alatt minimálisra csökkent, viszont arányaiban jóval több a csak alacsony végzettséggel rendelkező munkanélküli a fiatalok között, mint

2014 ugyanezen időszakában volt. Számukra a munkaerőpiaci belépéshez sok esetben csak a közfoglalkoztatás kínál lehetőséget. (Júniusban a BM által kimutatott 246 ezer közfoglalkoztatottból 31 ezren 25 éven aluliak voltak.) A munkanélküli fiatalok mellett 2016 II. negyedévében 68 ezer olyan 18–24 éves inaktív fiatal volt, aki a vonatkozó időszakban képzésben sem vett részt. Egy részük vélhetően egészségügyi problémákkal küzd, ami részben magyarázhatja azt, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya még a munkanélküli fiatalokra jellemzőnél is számottevően magasabb (2016. II. negyedév: 59,4%). Hasonlóan a munkanélküli fiatalokra jellemző tendenciához, 2014 azonos időszakához képest csökkenő létszám mellett megnőtt a csak alacsony végzettségűek aránya, vagy azért mert a magasabb végzettségűek elhelyezkedési esélyei a munkaerőkereslet megugrásával javultak, vagy azért, mert az érettségivel rendelkezők számára az oktatási rendszer kínálta lehetőségek bővülésével könnyebbé vált a továbbtanulás.

4. ábra

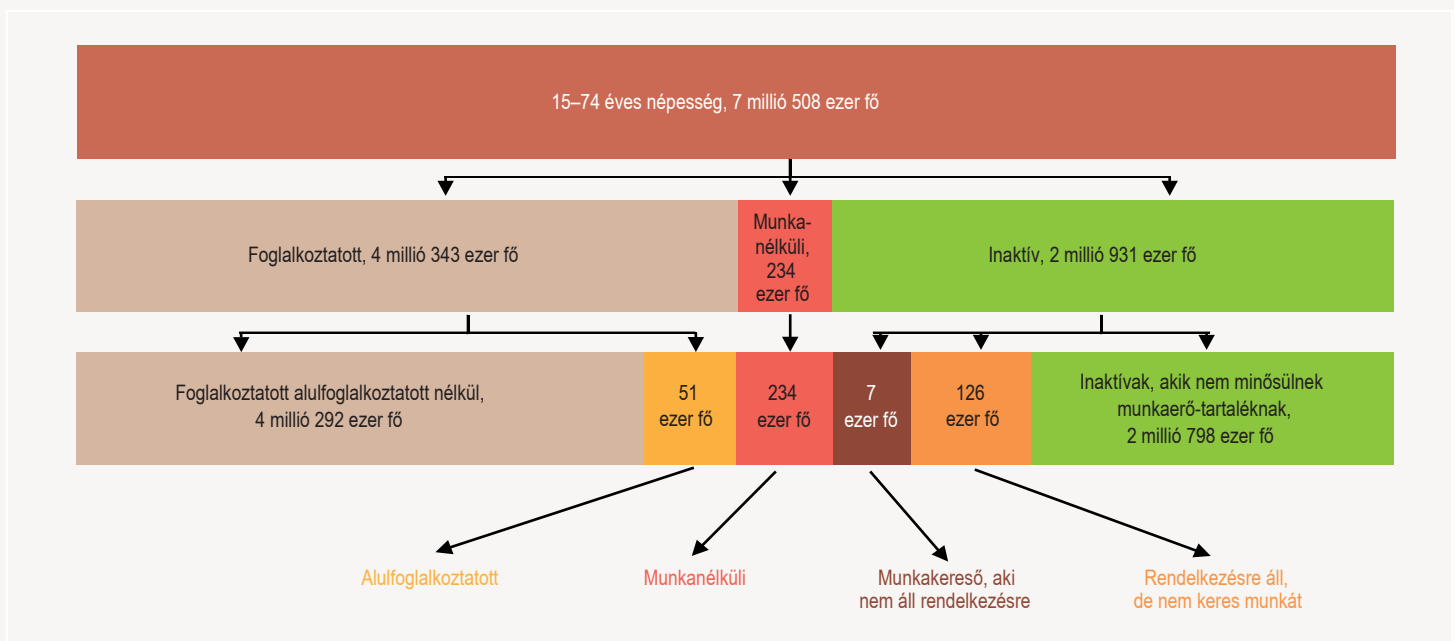
A munkanélküliségi ráta alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés.

5. ábra

Potenciális munkaerő-tartalék, 2016. II. negyedév

Forrás: munkaerő-felmérés.

A munkanélküliség minden régióban csökkent, de a területi különbségek továbbra is igen markánsak, a Nyugat-Dunántúl 2016. II. negyedévi 2,8%-os rátájával szemben a munkanélküliség az Észak-Alföldön még mindig 9,7%-os.

Jelentősen csökkent a potenciális munkaerő-tartalékként definiált uniós kategóriába tartozók száma is, 2016. II. negyedévében átlagosan 417 ezer fő tartozott ide. Az előző év azonos időszakához képest jelentősen mérséklődött az ún. alulfoglalkoztatottak száma, 2016. II. negyedévében mindössze 51 ezer olyan nem teljes munkaidőben foglalkoztatottat írtak össze, aki szeretett volna teljes munkaidősként dolgozni, de nem talált ilyen munkát, míg mintegy 126 ezren voltak azok, akik az aktív munkakeresés hiánya miatt nem minősültek munkanélkülinek.

Az év II. negyedévében 365 ezren tekintették magukat munkanélkülinek, ami nagyságrendileg megegyezik az alulfoglalkoztatottak nélkül számított potenciális munkaerő-tartalékkal.

A nyilvántartott álláskeresők száma némileg kevésbé csökkent, mint akár az önbesorolás szerinti, akár az ILO-definíciónak megfelelő munkanélkülieké, vélhetően azért, mert a közfoglalkoztatásban részt vevők folyamatosan lépnek vissza ebbe a kategóriába.

A féléves átlagban 347 ezer regisztrált álláskeresőből 38 ezren minősültek pályakezdőnek. Az előző évhez viszonyított jelentős nominális csökkenés kisebb részben demográfiai okokra – folyamatosan egyre kisebb létszámú évjáratok fejezik be tanulmányaikat – nagyobb részben a gazdaságnövekvő munkaerőigényére vezethető vissza. A tavalyihoz képest javult a regisztrált álláskeresők ellátottsági aránya. Kicsivel több mint a felük (51%-uk) kapott valamilyen pénzben ellátást, bár ez az érintettek többségénél az évek óta változatlan, alacsony összegű (22 800 forint/hó) foglalkoztatást helyettesítő támogatást jelentette.

5. tábla

A nyilvántartott álláskeresők főbb adatai

(fő)

Időszak	Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			
		pályakezdő	álláskeresési járadékra, segélyre jogosult	szociális ellátásban részesülő	ellátatlan
2015.					
január	413 825	50 072	62 203	129 912	221 710
február	430 709	52 088	62 431	141 840	226 438
március	462 037	55 739	69 692	150 240	242 105
április	414 855	52 738	57 070	135 391	222 394
május	384 700	47 715	51 633	132 143	200 924
június	366 885	46 560	50 030	130 803	186 052
I. félév	412 169	50 819	58 843	136 722	216 604
2016.					
január	359 204	38 708	64 463	118 502	176 239
február	366 628	40 334	66 209	125 020	175 399
március	420 670	44 605	77 273	133 599	209 798
április	338 058	38 133	63 536	106 531	167 991
május	307 023	34 133	55 850	99 604	151 569
június	291 637	34 159	53 816	94 385	143 436
I. félév	347 203	38 345	63 525	112 940	170 739

2015. I. félév=100% **84,2** **75,5** **108,0** **82,6** **78,8**

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere (<http://nfsz.munka.hu>).

1.4. Inaktívak

A munkavállalási korúnak tekintett (15–64 éves) inaktívok száma folyamatosan csökken, 2016. I. félévében már csak 1 millió 970 ezren tartoztak

ebbe a kategóriába, ami az érintett korosztály létszámfogyását jóval meghaladó, 5,6%-os csökkenést jelentett az előző év azonos időszakához képest.

- A legnagyobb csoport, a nyugdíjasok, járadékosok létszámát döntően a nyugdíjba vonulási szabályok alakítják. Ennek hatása a nők esetében az igénybe vehető kedvezmény miatt a férfiakra jellemzőnél kisebb.
- A tanulók esetében a demográfiai ok volt a csökkenés döntő tényezője, de némi hatást gyakorolt rá az is, hogy nőtt a nyári diákmunkában részt vevők száma.
- A pénzügyi munkanélküli-ellátás igénybevételének korlátozása miatt drasztikusan csökken az ellátás mellett inaktívnak minősülők száma, a közmunkaprogramok kiterjesztése, illetve a gazdasági növekedés pedig az ún. egyéb inaktívok létszámának alakulására volt érdemi hatással.

6. tábla

A 15–64 éves inaktívok munkaerőpiaci távollétük oka szerint

Megnevezés	2016. I. félév			2016. I. félév/ 2015. I. félév		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	ezer fő			%		
Nyugdíjas, járadékos	284,9	447,7	732,5	86,3	92,5	90,0
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	3,6	242,6	246,2	124,2	104,0	104,3
Munkanélküli, ellátásban részesülő	25,3	22,4	47,7	85,4	89,9	87,5
Tanuló	335,5	334,3	669,8	95,1	95,5	95,3
Ápolási díjban, árvaellátásban részesülő	11,5	35,3	46,8	79,5	102,4	95,6
Egyéb inaktív	92,1	135,1	227,3	101,7	96,5	98,6
15–64 éves inaktívok összesen	753,0	1 217,3	1 970,3	91,8	96,1	94,4

Forrás: munkaerő-felmérés.

2. Kereset, munkajövedelem

2.1. Bruttó kereset

2016 első felében a 2 millió 969 ezer főt foglalkoztató (a legalább 5 fős vállalkozásokat, a költségvetési intézményeket és a kiemelt nonprofit szervezeteket magába foglaló) megfigyelési körben a bruttó kereset jelentősen, 6,0%-kal haladta meg az előző év azonos időszakra jellemzőt, ami 258 ezer forintos bruttó kereseti átlagot jelentett. Mivel 2016-ban a közfoglalkoztatottak bére nem változott, a nélkülük számolt keresetnövekedés üteme ennél 0,6 százalékponttal magasabb volt, a bruttó keresetek átlaga pedig így 272,5 ezer forintnak felelt meg. A minimálbér január 1-jétől 111 ezer forintra, a garantált bérminimum 129 ezer forintra változott, ami egyaránt 5,7%-os – a versenyszféra 5,3%-os átlagát némileg meghaladó ütemű – növekedést jelentett.

A versenyszférában a közfoglalkoztatottak nélkül számolt 275,3 ezer forintos első félévi bruttó kereseten belül tovább nőtt a nem rendszeres kereseti elemek (prémium, jutalom) súlya. Ez utóbbiak kereseten belüli aránya 2016 első felében már 8,3% volt.

A súlyosbodó munkaerő-utánpótlási gondok ellenére a két legnagyobb létszámú nemzetgazdasági ágban, a feldolgozóiparban, illetve a kereskedelemben mindössze 0,3, valamint 0,4 százalékponttal haladta meg a bruttó kereset növekedési üteme a szférára jellemző átlagot, a hasonló nehézségekkel küzdő építőipar pedig 2,8 százalékponttal elmaradt tőle. A kereset nagysága tekintetében továbbra is vezet a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ág 527,2 ezer forintos bruttó kereseti átlagával, melyet mintegy 41 ezer forinttal lemaradva követett az információ, kommunikáció. A 275,6 ezer forintos bruttó kereseti átlag jellemezte feldolgozóipar-

7. tábla

A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset alakulása, összesen és közfoglalkoztatottak nélkül, 2016. I. félév

Állomány-csoport	Nemzetgazdaság összesen		Ebből:					
	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	versenyszféra		kötségvetés		nonprofit szervezetek	
			teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres
Összesen, forint/fő/hó								
Fizikai	177 077	170 201	187 782	179 544	143 175	140 581	147 399	144 522
Szellemi	348 674	319 940	409 745	364 355	276 188	266 662	288 749	282 355
Együtt	258 030	240 841	274 039	251 363	227 877	220 868	226 267	221 428
Előző év=100,0%								
Fizikai	106,7	106,4	105,7	105,5	113,1	112,0	103,0	102,3
Szellemi	105,9	105,9	104,6	104,5	107,3	107,6	106,4	107,2
Együtt	106,0	105,9	105,3	105,1	107,9	107,9	105,4	105,7
Ebből: közfoglalkoztatottak nélkül, forint/fő/hó								
Fizikai	191 563	183 699	188 924	180 605	214 661	209 303	172 277	168 437
Szellemi	353 012	323 790	409 967	364 544	283 208	273 321	292 342	285 833
Együtt	272 510	253 938	275 327	252 505	268 046	259 161	247 387	241 877
Előző év=100,0%								
Fizikai	107,8	107,5	105,7	105,5	124,4	122,6	105,2	104,3
Szellemi	106,1	106,1	104,6	104,5	107,8	108,1	106,4	107,2
Együtt	106,6	106,6	105,3	105,1	110,5	110,5	106,4	106,7

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

ron belül a kocszgyártás, kőolaj-feldolgozásban a nagy összegű májusi nem rendszeres kifizetés következtében ennek 2,7-szerese volt az első féléves bruttó kereseti átlag.

A költségvetési szféra keresetalakulását a központi intézkedések mellett a közfoglalkozottak létszámalakulása is befolyásolja. Mivel 2016 első felében a keresetemeléshben nem részesülő közfoglalkoztatottak létszáma a költségvetési intézményeknél 12,6%-kal nőtt, a közfoglalkoztatottak figyelembevételével számolva a bruttó kereset 7,9, míg nélkülük 10,5%-kal haladta meg a 2015 első félévét. Ez utóbbi 268,0 ezer forintos bruttó kereseti átlagot eredményezett. A költségvetési szféra túlsúlya jellemezte mindhárom nemzetgazdasági ágban voltak olyan, zömében 2015 második felére koncentráció intézkedések, amelyek magyarázzák a szokatlanul magas keresetnövekedési ütemet. Ezek közül a legjelentősebb a rendvédelmi dolgozók 2015. július 1-jével differenciált módon végrehajtott 30%-os illetményemelése volt, aminek eredményeként a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban a nem támogatott formában dolgozók bruttó keresete 13,3, s ezen belül a fizikai foglalkozásúaké 28,9%-kal nőtt. Az év második felében egyes egészségügyi és szociális munkakörökben dolgozók kaptak fizetés kiegészítést, így a humán-egészségügy, szociális ellátás nemzetgazdasági ágban a keresetek – közfoglalkoztatottak nélkül számolva – 9,3%-kal haladták meg az előző évet. Az oktatásban a keresetek 5,0%-os dinamikája döntően a pedagógus-életpályamodell fokozatos bevezetésének volt az eredménye.

Foglalkoztatási súlyából következően a nemzetgazdasági szintű bruttó keresetek alakulására az előbbi két szféránál jóval kisebb hatást gyakoroló nonprofit szervezeti kör bruttó kereseti átlaga közfoglalkoztatottak nélkül 247,4 ezer, illetve azokkal együttesen számolva 226,3 ezer forintnak felelt meg, előbbi adathoz 6,4, utóbbihoz pedig 5,4%-os növekedési ütem társult.

A költségvetési intézményeknél, illetve a delegált állami feladatokat ellátó nonprofit szervezeteknél dolgozók közül keresetbe nem számító kompenzációban részesülhetnek azok, akiknek nettó keresete a 2011. évtől érvényes jövedelemadó-, illetve járulékszabályok következtében csökkent. A kereset korrekciós intézkedések és a munkaerő-cserélődés eredményeként az érintettek száma folyamatosan mérséklődik, 2016 első felében így már csak 146 ezren igényelték a kompenzációt. Ennek összege a költségvetési szférában átlagosan 9700, a nonprofit szervezeti körben – ahol csak néhány ezer főt érint – 9500 forintnak felelt meg.

2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény

2016-tól az egysávos személyi jövedelemadó kulcsa, a munkavállalókat terhelő járulékok változatlansága mellett, újabb 1 százalékponttal csökkent, ennek következtében nemzetgazdasági szinten a nettó kereset növekedési üteme 1,6 százalékponttal meghaladta a bruttó keresetét. A közfoglalkoztatottak nélkül számolt nettó kereseti index 108,3%-nak, a nettó kereseti átlag 181,2 ezer forintnak felelt meg. A jövedelemadó-kulcs csökkenésének következtében – változatlan bruttó keresetük ellenére – a közfoglalkoztatottak is átlagosan közel ezer forinttal több pénzt kapnak kézhez. A fogyasztói áraknak 0,1 és a nettó keresetek 7,6%-os emelkedése a reálkeresetek 7,5%-os javulását eredményezte.

2016-ban nőtt a családok adókedvezménye. Az egygyermekesek a korábbi 62 500 forint helyett havi 66 670 forinttal, a kétgyermekesek gyermekenként 83 330 forinttal csökkenthetik személyijövedelemadó-alapjukat, a legalább három gyerekről gondoskodók kedvezménye gyermekenként 206 250 forintról 220 000 forintra nőtt. A változtatás a két gyermeket nevelők számára volt a legkedvezőbb, ráadásul az adóalapból leírható összeg esetükben 2020-ig minden évben még tovább fog emelkedni.

8. tábla

A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és reálkereset alakulása, 2016. I. félév

Eltartott gyermekek száma	Számított nettó kereset, forint/fő/hó	Nettó kereset	Reálkereset ^{a)}	Az adott háztartás típusban élő alkalmazásban állók részaránya, %
		2015. I. félévhez viszonyított változása, %		
0 gyermek	168 308	8,0	7,9	53,4
1 gyermek	175 996	7,7	7,6	22,9
2 gyermek	199 418	9,0	8,9	17,4
3 vagy annál több gyermek	219 860	6,4	6,3	6,3
Nemzetgazdaság összesen	178 753	7,5	7,4	100,0

^{a)} A 2016 I. félévi 100,1%-os fogyasztóiár-indexszel számolva.

Forrás: a havi munkaügyi jelentés és a HKÉF adatait felhasználó mikroszimulációs modell.

A családi adókedvezmény a megfigyelt szervezeti körben 2016 első felében munkavállalónként havi 7,2 ezer forint többletet eredményezett a családi kasszában, a háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modell eredménye szerint. A többlet a gyermektelenekhez képest a kétgyermekeseknél havi több mint 31 ezer volt, a legalább három eltartottról gondoskodó keresőknel pedig közelített az 52 ezer forinthez.

2.3. Munkajövedelem

A magyar kereseti fogalomba nem, de a nemzetközi összehasonlítás céljára szolgálóba beletartozó un egyéb munkajövedelem a megfigyelt szervezeti körben átlagosan 13,3 ezer forintnak felelt meg, így az egy főre jutó

munkajövedelem 271,3 ezer forint volt. Az egyéb munkajövedelem súlya, melynek legnagyobb tételét a kedvezményes módon a tavalival azonos összegben adható ún. cafetéria juttatás teszi ki, a teljes munkajövedelemen belül némileg csökkent. Az egy munkavállalóra jutó egyéb munkajövedelem összege nemzetgazdasági ág, ágazat szintjén erősen szóródik, és általában a magas kereset jellemezte területen dolgozók kapják a magasabb juttatást, tovább növelve ezzel az egyébként sem csekély ágazati jövedelmi különbségeket. 2016 első felében a toplistát a kocsigyártás, kőolaj-feldolgozás vezette havi 45,5 ezer forinttal, melyet a gyógyszergyártás (38,7 ezer forint), illetve a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás (31,8 ezer forint) követett. Ezzel szemben a szociális ellátás ágazatban, ahová a külön juttatásokra nem jogosult közfoglalkoztatottak többségének munkahelye is besorolásra került, az az összeg még a 2100 forintot sem érte el.

9. tábla

A munkajövedelem alakulása

Megnevezés	2016. I. félév			2015. I. félév
	átlagos havi munkajövedelem	ebből: átlagos havi egyéb munkajövedelem	egyéb munkajövedelem aránya a munkajövedelemen belül	
	forint/fő/hó		%	
Nemzetgazdaság összesen	271 280	13 251	4,9	5,0
Ebből:				
versenyszféra	287 903	13 864	4,8	5,0
költségvetés	240 221	12 344	5,1	5,0

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

További adatok, információk (linkek)

[Táblák](#)

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan \(foglalkoztatás, munkanélküliség\)](#)

[Módszertan \(nyilvántartott álláskeresők módszertana\)](#)

[Módszertan \(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana\)](#)

[Adminisztratív munkanélküliségi adatok módszertana](#)

[Az ábrákban használt rövidítések](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjön velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu